

XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASIDA OMMAVIY TARTIBSIZLIKLARNI BOSHQARISH TAKTIKASI

Esanov Davronbek G'ayrat o'g'li

Jamoat xavfsizligi universiteti 4-kurs talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada xorijiy davlatlar tajribasida ommaviy tartibsizliklarni boshqarish va bartaraf etishning taktik usullari tahlil qilinadi. Zamonaviy jamiyatda ommaviy tartibsizliklar jamoat xavfsizligiga jiddiy tahdid soluvchi ijtimoiy hodisalardan biri hisoblanadi. Tadqiqot davomida rivojlangan davlatlarning huquqni muhofaza qiluvchi organlari tomonidan qo'llanilayotgan operativ-taktik yondashuvlar, olomonni boshqarish usullari hamda huquqiy mexanizmlar o'rganildi. Shuningdek, ommaviy tartibsizliklarni oldini olish va ularni bartaraf etishda qo'llaniladigan zamonaviy texnologiyalar, kommunikatsiya strategiyalari va profilaktik chora-tadbirlar tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ommaviy tartibsizliklarni samarali boshqarish uchun tezkor boshqaruv tizimi, kuch ishlatishning mutanosibligi, muzokara mexanizmlari hamda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: ommaviy tartibsizliklar, jamoat xavfsizligi, olomonni boshqarish, taktika, huquqni muhofaza qiluvchi organlar, xavfsizlik strategiyasi.

Аннотация

В данной статье рассматриваются тактические методы управления массовыми беспорядками на основе опыта зарубежных стран. Массовые беспорядки являются одной из серьёзных угроз общественной безопасности в современном обществе. В ходе исследования анализируются оперативно-тактические методы, применяемые правоохранительными органами различных государств для предотвращения и ликвидации массовых беспорядков. Особое внимание уделяется правовым механизмам, методам управления толпой, а также использованию современных технологий и коммуникационных стратегий. Результаты исследования показывают, что эффективное управление массовыми беспорядками возможно при условии соблюдения принципов законности, пропорционального применения силы и эффективного взаимодействия правоохранительных органов с обществом.

Ключевые слова: массовые беспорядки, общественная безопасность, тактика, управление толпой, правоохранительные органы.

Abstract

This article analyzes tactical approaches to managing mass riots based on the experience of foreign countries. Mass disturbances represent a serious threat to public

security in modern society. The study examines operational and tactical methods used by law enforcement agencies to prevent and suppress riots. Particular attention is paid to legal mechanisms, crowd control strategies, modern technologies and communication approaches used in public order management. The research shows that effective riot management requires proportional use of force, coordinated command systems and preventive measures.

Keywords: mass riots, public security, tactics, crowd control, law enforcement agencies.

Kirish

Zamonaviy jamiyatda jamoat xavfsizligini ta'minlash davlatning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Ijtimoiy-siyosiy jarayonlar, iqtisodiy muammolar yoki turli norozilik namoyishlari natijasida yuzaga keladigan ommaviy tartibsizliklar davlat barqarorligi hamda fuqarolar xavfsizligiga jiddiy tahdid tug'dirishi mumkin.

Ommaviy tartibsizliklar ko'pincha katta miqdordagi odamlar to'planishi, ijtimoiy keskinlik, huquqbuzarliklar yoki provokatsion harakatlar natijasida yuzaga keladi. Bunday vaziyatlarda huquqni muhofaza qiluvchi organlar tomonidan tezkor va samarali choralar ko'rilishi zarur bo'ladi.

Xorijiy davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, ommaviy tartibsizliklarni boshqarishda faqat kuch ishlatish yetarli emas. Bu jarayonda strategik rejalashtirish, olomon psixologiyasini hisobga olish, kommunikatsiya va profilaktik choralar muhim rol o'ynaydi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Ommaviy tartibsizliklarni boshqarish masalasi ko'plab xorijiy olimlar tomonidan o'rganilgan. Xususan, ingliz olimi D. Waddington ommaviy tartibsizliklarni boshqarishda politsiya strategiyasining muhimligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, samarali boshqaruv tizimi olomonni nazorat qilish va ijtimoiy keskinlikni kamaytirishda muhim ahamiyatga ega.

S. Reicher va C. Stott tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda olomon psixologiyasi hamda politsiya taktikasining o'zaro bog'liqligi o'rganilgan. Ushbu olimlarning fikriga ko'ra, olomon bilan muloqot qilish va muzokara olib borish ommaviy tartibsizliklarning oldini olishda muhim rol o'ynaydi.

Xorijiy davlatlarda ommaviy tartibsizliklarni boshqarish tajribasi

Ko'plab rivojlangan davlatlarda ommaviy tartibsizliklarni boshqarish uchun maxsus taktika va strategiyalar ishlab chiqilgan. Masalan, Yevropa davlatlarida "crowd management" va "crowd control" tushunchalari keng qo'llaniladi.

Crowd management tizimi olomonni nazorat qilish va xavfsiz tarzda boshqarishga qaratilgan bo'lsa, crowd control tizimi esa tartibsizliklarni bartaraf etish uchun qo'llaniladigan kuch ishlatish choralari o'z ichiga oladi.

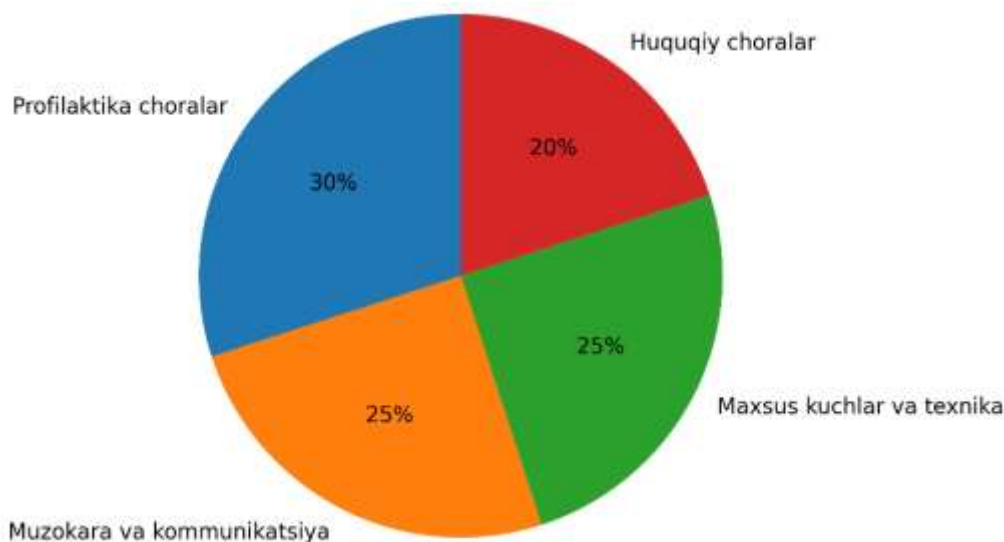
AQSh, Buyuk Britaniya va Germaniya kabi davlatlarda ommaviy tartibsizliklarni boshqarishda zamonaviy texnologiyalar, jumladan video kuzatuv tizimlari, dronlar hamda tezkor aloqa tizimlari keng qo'llaniladi.

Ommaviy tartibsizliklarni boshqarishda taktik usullar

Ommaviy tartibsizliklarni boshqarishda bir necha asosiy taktik usullar qo'llaniladi. Bular orasida hududni bloklash, olomonni tarqatish, muzokara olib borish hamda provokatsion harakatlarni aniqlash muhim o'rin tutadi. Shuningdek, maxsus bo'linmalar tomonidan olomonni nazorat qilish uchun maxsus texnik vositalar qo'llaniladi. Bunday vositalar qatoriga suv purkagich texnikasi, ko'zdan yosh chiqaruvchi gaz hamda maxsus himoya vositalari kiradi.

Xorijiy davlatlarda qo'llanilayotgan taktik yondashuvlar

Mamlakat	Asosiy taktika	Natija
AQSh	Crowd management tizimi	Tartibsizliklarni tez nazorat qilish
Buyuk Britaniya	Muzokara va profilaktika	Zo'ravonlik darajasi kamayadi
Germaniya	Maxsus politsiya bo'linmalari	Tezkor nazorat
Fransiya	Texnik vositalardan foydalanish	Jamoat xavfsizligi ta'minlanadi

1-rasm. Ommaviy tartibsizliklarni boshqarishda qo'llaniladigan asosiy usullar taqsimoti

Diagrammadan ko'rinib turibdiki olomonni boshqarishda profilaktika va kommunikatsiya muhim rol o'ynashini ko'rsatadi.

Xulosa

Xorijiy davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, ommaviy tartibsizliklarni boshqarish jarayoni murakkab va ko'p bosqichli jarayon hisoblanadi. Ushbu jarayonda

huquqni muhofaza qiluvchi organlarning professional tayyorgarligi, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish hamda huquqiy mexanizmlarning samaradorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ommaviy tartibsizliklarning oldini olish uchun profilaktik chora-tadbirlarni kuchaytirish, jamoatchilik bilan samarali muloqot qilish va ijtimoiy keskinlikni kamaytirish muhim hisoblanadi. Kelajakda jamoat xavfsizligini ta'minlashda zamonaviy texnologiyalar, analitik tizimlar hamda innovatsion boshqaruv usullarini keng joriy etish muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Waddington D. Policing Public Disorder. – London, 2012.
2. Reicher S., Stott C. The Psychology of Crowd Behaviour. – London, 2011.
3. King M. Flashpoints: Studies in Public Disorder. – London, 2005.
4. Bayley D. Patterns of Policing. – New Jersey, 1990.
5. United Nations. Basic Principles on the Use of Force. – New York, 1990.
6. Council of Europe. Freedom of Assembly Guidelines. – Strasbourg, 2021.
7. Human Rights Watch Reports on Riot Policing. – New York, 2022.
8. Amnesty International Reports on Public Order Policing. – London, 2023.